

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний авіаційний університет

Методологія міжнародно-правових досліджень

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

до виконання курсового проєкту для здобувачів вищої освіти ОС
«Магістр» спеціальності 293 «Міжнародне право»

Київ 2023

УДК 341.9 (076.5)

Укладачі:

С.О. Патюк – канд. юр. наук, доц.

Рецензент *Драчов О.В.* – канд. юр. наук, доцент, доцент кафедри міжнародного права та порівняльного правознавства (Національний авіаційний університет)

Затверджено Науково – методично – редакційною радою Факультету міжнародних відносин (протокол №7/23 від 30.08.2023 р.).

Методологія міжнародно-правових досліджень. Методичні рекомендації до виконання курсового проекту для здобувачів вищої освіти ОС «Магістр» спеціальності 293 «Міжнародне право» / уклад.: С.О. Патюк. – Київ: НАУ, 2023. – 30 с.

Укладені відповідно до навчальної програми дисципліни «Методологія міжнародно-правових досліджень». Містять вказівки до написання курсового проекту, список рекомендованих джерел та додатки.

Для здобувачів вищої освіти ОС «Магістр» спеціальності 293 «Міжнародне право» з дисципліни «Методологія міжнародно-правових досліджень».

ВСТУП

Дисципліна «Методологія міжнародно-правових досліджень» є теоретичною основою комплексу знань і вмінь, які складають правовий профіль фахівця в галузі міжнародного права.

Місце дисципліни в системі професійної підготовки фахівця. Дана навчальна дисципліна є теоретичною та практичною основою сукупності знань та вмінь, що формують правовий профіль фахівця у сфері міжнародного права.

Метою вивчення дисципліни є формування системи теоретичних та практичних знань щодо стану науки, основних принципів, норм, інститутів Методології міжнародно-правових досліджень та умінь використовувати отримані знання у вирішенні професійних завдань у сфері умінь у проведенні наукових досліджень та їх ефективної організації, а також набуті практичних навичок виявлення та аналізу сучасних тенденцій і закономірностей розвитку науки, ефективної роботи з джерелами інформації, організації науково-дослідної діяльності, застосування різноманітних методів наукового пізнання.

Завданнями вивчення навчальної дисципліни є:

- ознайомлення із фундаментальними положеннями про науки та наукові дослідження;
- сприяння оволодінню методикою правового аналізу міжнародного законодавства та практики його застосування;
- формування вміння виявляти особливості наукового дослідження окремих інститутів міжнародного права;
- сформувати вміння виявляти особливості застосування загальних та спеціальних методів дослідження, використовувати отримані знання у вирішенні професійних завдань;
- сприяння оволодінню методикою правового аналізу законодавства та практики його застосування на основі вміння аналізувати правові позиції правозастосовних органів,

доктринальні позиції провідних науковців, практику ЄСПЛ, застосовувати методи порівняльного аналізу;

– формування вміння критично аналізувати, порівнювати та оцінювати різноманітні наукові теорії та ідеї; виявляти закономірності та тенденції розвитку світової наукової думки в галузі міжнародного права та використовувати їх для розв'язання практичних задач наукового пізнання;

– опанування сучасних підходів до моделювання складних міжнародних правових процесів, прогнозувати їх розвиток в умовах динамічних соціальних та демократичних перетворень;

– опанування техніки ефективних усних та письмових презентацій результатів власного наукового дослідження.

У результаті вивчення навчального курсу студенти повинні **знати:**

– Усвідомлювати необхідність навчання впродовж усього життя, дотримуватися принципів безперервного розвитку та постійного самовдосконалення; прагнути професійного зростання, проявляти толерантність та готовність до інноваційних змін.

– Мислити креативно та критично, критично оцінювати наслідки продуктивних ідей, формувати судження щодо досліджуваних ідей, теорій та концепцій стосовно міжнародно-правових явищ та понять.

– Вміння вільно спілкуватися державною та іноземними мовами усно і письмово, з професійних і наукових питань; знати методику науково-технічного перекладу та систему координації перекладів, термінологічні стандарти, основи наукового редагування.

– Використовувати сучасні інформаційні та комунікаційні технології, програмні пакети загального і спеціального призначення.

– Демонструвати абстрактне мислення, застосовувати методології дослідження, виявляти, окреслювати та формалізувати проблеми; систематизувати й упорядковувати отриману інформацію; оцінювати та пояснювати вплив ендегенних і екзогенних факторів на процеси та явища; формулювати висновки і розробляти рекомендації з метою адаптації до нової ситуації з урахуванням особливостей національного і міжнародного середовища.

– Досліджувати міжнародно-правові явища та процеси на основі розуміння категорій і законів; виділяючи й узагальнюючи тенденції, закономірності функціонування та розвитку міжнародного права з урахуванням причинно-наслідкових та просторово-часових зв'язків.

– Уміння самостійно виявляти та формулювати проблеми та питання міжнародно-правового характеру, що потребують (додаткової) наукової розробки.

– Планувати, організовувати, мотивувати, оцінювати та підвищувати результативність колективної праці, здійснювати дослідження в групі під керівництвом лідера, з урахуванням вимог та особливостей сьогодення в умовах обмеженості часу.

– Застосовувати набуті знання, розуміти предметну область та професію на практиці, бути відкритим до застосування знань з урахуванням конкретних ситуацій.

– Здійснювати комплексний аналіз складних правових систем, зіставляти та порівнювати їх складові, оцінювати й аргументувати результативність їх функціонування.

– Визначати і обґрунтовувати юридичні ризики тих або інших зовнішньополітичних ініціатив, ілюструвати і презентувати результати оцінювання, підсумовувати та розробляти рекомендації, підбирати шляхи їхньої мінімізації.

– Вміти вести дискусію й дебати з міжнародно-правових і загально-юридичних питань.

– Бути здатним адаптувати та використовувати міжнародно-правові норми та принципи в національній правовій системі.

– Вміти аналізувати практику органів євроінтеграційних об'єднань, рішення Суду ЄС та національних судових установ держав-членів.

– У процесі викладання предмету основна увага приділяється оволодінню студентами професійними **компетентностями**:

– Здатність розв'язувати складні задачі та проблеми юридичного характеру у процесі навчання та під час професійної діяльності в галузі міжнародного права, зокрема у сфері міжнародного та повітряного права; здійснювати юридичний аналіз питань правового характеру у сфері міжнародних відносин, що передбачає застосування відповідних механізмів міжнародно-

правового регулювання і характеризується комплексністю та невизначеністю умов;

- Здатність до безперервного та актуального навчання;
- Здатність застосовувати знання на практиці;
- Здатність здійснювати ефективну комунікацію в мультикультурному середовищі (українською та іноземною мовою);

- Здатність систематизувати та синтезувати інформацію з різних джерел, використовуючи інноваційні підходи та технології, програмне забезпечення з урахуванням крос-культурних особливостей суб'єктів МП;

- Здатність викладати у вищій школі у формі семінарських занять і перевірки самостійної роботи студентів в межах здобутої спеціальності, достатнє володіння відповідними педагогічними методиками;

- Здатність працювати самостійно та в команді, вміти брати на себе ініціативу і відповідальність, мотивувати та керувати роботою інших для досягнення поставлених цілей;

- Здатність самостійно організувати та здійснювати наукові дослідження проблем міжнародного права, продукувати гіпотези, визначати наукові проблеми, готувати наукові тексти та доповіді, здійснювати публічну апробацію результатів досліджень;

- Здатність генерувати нові ідеї;

Знання та вміння, набуті під час вивчення дисципліни «Методологія міжнародно-правових досліджень», є невід'ємною частиною процесу, що веде до наступних результатів навчання:

- Уміння розуміти особливості міжнародно-правових явищ, прогнозувати основні напрямки розвитку міжнародного права;

- Вміння виявляти системні та глибокі знання щодо адаптування та застосування норм міжнародного публічного права, міжнародного приватного права, права Європейського Союзу в національному правопорядку;

- Здатність самостійно здійснювати наукові дослідження актуальних проблем міжнародного права, визначати наукові проблеми, нерозроблені або недостатньо розроблені у відповідних науках та міждисциплінарних дослідженнях, готувати наукові тексти про проміжні та кінцеві результати досліджень, готувати та здійснювати публічну апробацію результатів досліджень;

– Уміння здійснювати юридичний аналіз та юридичну кваліфікацію явищ міжнародного життя на основі знання міжнародних стандартів прав людини, зокрема Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, практики Європейського суду з прав людини;

– Уміння надавати юридичні висновки й консультації з питань міжнародного права, зокрема, з питань правового регулювання правових відносин у сфері космічної та авіаційної діяльності, національного права України та інших держав; визначати юридичні ризики тих або інших зовнішньополітичних ініціатив, підбрати шляхи їхньої мінімізації.

Навчальний матеріал дисципліни структурований за модульним принципом і складається з двох навчальних модулів, а саме:

- навчального модуля №1 «Теорія та практика міжнародного права», який є логічною завершеною, відносно самостійною, цілісною частиною навчальної дисципліни, засвоєння якої передбачає проведення модульної контрольної роботи та аналіз результатів її виконання.

Окремим другим модулем є курсовий проєкт (КП), яка виконується у сьомому семестрі. КП є важливою складовою закріплення та поглиблення теоретичних та практичних знань та вмінь, набутих студентом у процесі засвоєння навчального матеріалу дисципліни.

Уміння та знання, отримані студентом під час вивчення навчальної дисципліни, є необхідними для професійної та практичної підготовки фахівців спеціальності 293 «Міжнародне право».

Міждисциплінарні зв'язки. Навчальна дисципліна «Методологія міжнародно правових досліджень» взаємодіє з такими дисциплінами як: «Ділова іноземна мова», «Правове регулювання інтеграції України в ЄС», «Теорія та практика міжнародного права», «Філософські проблеми наукового пізнання».

1. ПОНЯТТЯ, ПРИЗНАЧЕННЯ ТА ЗАГАЛЬНІ ВИМОГИ ДЛЯ НАПИСАННЯ КУРСОВОГО ПРОЄКТУ

1.1. Поняття і мета курсового проєкту

Курсовий проєкт – це кваліфікаційна письмова робота студента з навчальної дисципліни, передбачена курсом як обов'язкова частина навчального процесу. Курсовий проєкт зараховується як окремий модуль і підпорядковується всім положенням системи оцінювання знань і вмінь, набутих студентами, як це визначено навчальною програмою дисципліни.

Виконання та захист курсового проєкту дозволяє визначити рівень теоретичної та практичної підготовки студента, його вміння самостійно вивчати наукову літературу, правильно аналізувати та узагальнювати навчальний матеріал.

Метою курсового проєкту є: систематизація, поглиблення та закріплення теоретичних і практичних знань; розвиток вмінь і навичок застосовувати набуті знання при розв'язанні конкретних завдань; володіння методами наукового дослідження при розв'язанні певних питань, які досліджуються в курсовому проєкті, узагальнення та логічне викладення матеріалу.

1.2. Загальні вимоги для написання курсового проєкту

1.2.1. Процес підготовки курсового проєкту умовно можна розділити на наступні етапи: вибір теми курсового проєкту; розробка плану курсового проєкту; збір і аналіз літератури, необхідних для написання курсового проєкту; написання та оформлення курсового проєкту.

1.2.2. Курсовий проєкт повинна відповідати таким вимогам: цілеспрямована, тобто присвячена вивченню питання; логічно і зв'язно структурована за змістом; відзначатися глибиною дослідження та всебічним охопленням визначених питань; аргументованість; точність і стислість формулювань конкретного матеріалу; обґрунтованість висновків і рекомендацій; уміння співпрацювати з науковими та монографічними ресурсами з питань дослідження.

1.3. Обрання та затвердження теми курсового проєкту

1.3.1. Тематика курсових робіт курсу складається викладачами кафедри відповідно до навчальних і робочих планів спеціальності

293 «Міжнародне право», розглядається і затверджується на засіданні кафедри. Цей список не є вичерпним. Студент має право запропонувати свою тему та обґрунтувати актуальність свого наукового дослідження та подати заяву про її затвердження завідувачу кафедри

1.3.2. На кафедрі кожному студенту призначається науковий керівник, який здійснює науково-консультативне керівництво роботою студента.

1.3.3. Студенти денної форми навчання повинні визначитися з тематикою курсового проекту протягом 4-6 тижнів, студенти заочної форми навчання - 4-8 тижнів від початку семестру, після чого подається заява студента на ім'я завідувача кафедри, із зазначенням теми курсового проекту та кандидатури наукового керівника (див. Додаток А).

1.3.4. Вибираючи тему, необхідно враховувати, що двом або більше студентам однієї із форм навчання не дозволяється виконувати курсовий проект за однією темою. Тому на кафедрі має зберігатися інформація про вільні теми курсових робіт для студентів.

1.4. Організаційні вимоги щодо курсового проекту

1.4.1. Обсяг. Оптимальний обсяг курсового проекту з «Методологія міжнародно правових досліджень» становить 25-30 друкованих сторінок. Рекомендовані методичні вказівки стосуються основного тексту курсового проекту і не містять списку використаних джерел і додатків. Відхилення від встановлених нормативів допускаються в межах 20%. Якщо обсяг курсового проекту перевищує встановлені межі, науковий керівник може визнати це як недолік. Якщо Курсовий проект має обсяг менше 25 сторінок, то така робота, як правило, не допускається до захисту. Курсовий проект виконується українською мовою.

1.4.2. Структура курсового проекту. Обов'язковими складовими курсового проекту є: 1) зміст; 2) вступ; 3) основна частина;

4) висновки; 5) список використаних джерел.

1.4.3. Зміст роботи включає план роботи, а також посилання на список використаних джерел.

1.4.4. Вступ. У вступі досліджується актуальність, наукове і практичне значення теми курсового проекту, аналізується мета і

завдання роботи, обсяг дослідження вітчизняної та зарубіжної наукової літератури, об'єкт і предмет дослідження, методи дослідження, структура курсового проєкту. Рекомендований обсяг вступу – 2-3 сторінки (див. Додаток Д).

1.4.4.1. Обґрунтування *актуальності* має відповідати наступним конкретним вимогам: студент повинен стисло висвітлити причини обрання ним цієї теми; пояснити, чому ця тема актуальна саме тепер, чи звернення до неї зумовлено динамікою розвитку науки, техніки, суспільства, накопиченням інформації з даної проблеми, недостатністю її опрацювання, необхідністю дослідження проблеми в нових ракурсах із застосуванням нових методів тощо; яку актуальну проблему сьогодення можна вирішити досліджуючи дане питання.

Висвітлення актуальності не повинно перевищувати 0,15-0,25 сторінки А4.

1.4.4.2. Формулюються *мета роботи і завдання*, які необхідно вирішити для досягнення поставленої мети. Не слід формулювати мету як "Вивчення..." тощо, тому що ці слова вказують на засіб досягнення мети, а не на саму мету.

1.4.4.3. *Об'єкт і предмет дослідження*. Об'єкт дослідження — в науці: зв'язна сукупність елементів дійсності (як явищного так і предметного порядку), вивчення якої становить практичний інтерес для дослідника і науки в цілому. Предмет дослідження - сукупність елементів, зв'язків, відношень в конкретній області об'єкта.

Наприклад, до теми курсового проєкту «Технологія наукових досліджень міжнародних правовідносин», об'єктом дослідження будуть визначені суспільні відносини, що регулюють технології міжнародно-правового дослідження., а предметом дослідження – визначення технологій наукових досліджень міжнародних правовідносин.

1.4.4.4. *Методи дослідження*. Наводяться використані методи дослідження для досягнення поставленої в роботі мети.

Перераховувати їх треба не відірвано від змісту роботи, а стисло та змістовно зазначаючи, де саме застосовувався той чи інший метод. Це дозволить переконатися в логічності та прийнятності вибору саме цих методів.

1.4.5. *Основна частина* являє собою змістовне розкриття питань, які становлять предмет дослідження. Це можуть бути положення про визначення поняття та ознак міжнародно-правового

дослідження. Також, дослідження вимог та стандартів проведення міжнародно- правових досліджень. Аналіз технології проведення міжнародно- правового дослідження. Дослідження сучасного стану технологій міжнародно-правових досліджень та тенденції розвитку технологій міжнародно-правових досліджень.

1.4.6. Висновки (до 4-5 сторінок). Містять теоретичні та практичні результати проведених досліджень. Загальні висновки оформляються письмово і відображають коротку оцінку теоретичного змісту, структури та практики предмета дослідження. Висновки повинні логічно випливати зі змісту викладеного матеріалу, бути самостійними і конструктивними.

1.4.7. Список використаних джерел. Список містить джерела, цитовані в курсовому проекті, а також джерела, опрацьовані під час написання курсового проекту, з дотриманням вимог щодо назв джерел і порядку їх розміщення в списку.

Список літератури оформлюється згідно ДСТУ 8302:2015. «Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання».

Приклад оформлення бібліографічного опису використаних джерел (Додаток Е).

1.4.8. Загальні правила цитування та посилання на використані джерела. Будь-яке дослідження ґрунтується на працях попередників. Тому проблема цитування та узагальнення посідає важливе місце при роботі з джерелами. Такі посилання дають змогу відшукати документи і перевірити достовірність відомостей про цитування документа, дають необхідну інформацію щодо нього, допомагають з'ясувати його зміст, мову тексту, обсяг.

Посилання в тексті на джерела слід зазначати порядковим номером за переліком посилань, виділеним двома квадратними дужками.

Якщо необхідно зробити посилання на конкретні сторінки джерел, які потрібно було використати, необхідно спочатку зазначити порядковий номер посилання і номер сторінки звідки взято інформацію, наприклад «Наукознавство — це комплексне дослідження і теоретичне узагальнення досвіду функціонування науки як цілісної системи з метою підвищення ефективності процесів наукової діяльності за допомогою засобів соціального впливу ...[3, С. 8]».

Відповідний опис у переліку посилань:

3. Бірта Г. Методологія і організація наукових досліджень : навч. посіб. Київ : Центр учб. літ., 2014. 142 с.

1.4.9. Форма виконання. Курсовий проєкт виконується на аркушах стандартного формату А4 (210 мм x 297 мм), із розміщенням тексту лише на одному боці аркуша з дотриманням відповідних технічних вимог до розміщення тексту та встановлених правил цитування джерел. Сторінки курсового проєкту, починаючи зі вступу, повинні бути пронумеровані.

При цьому зміст титульного аркуша та курсового проєкту включається в загальний номер сторінки. За певними правилами (див. Додаток Б) оформлюється титульний аркуш курсового проєкту. У кінці роботи, після списку використаних ресурсів, студент повинен написати дату її фактичного виконання та власний підпис.

1.5. Термін подачі курсових робіт

1.5.1. Терміни подачі курсових робіт встановлюються кафедрою виходячи з навчального процесу на навчальний рік та графіка самостійної роботи студента. Виконаний курсовий проєкт здається студентом на кафедру не менше ніж за два тижні до початку заліку та іспитів. Разом із курсовою роботою потрібно здати на кафедру завдання на виконання курсового проєкту та календарний розклад. Кафедра може прийняти курсовий проєкт після зазначеного терміну лише за наявності поважних причин затримки та з письмового дозволу завідувача кафедри або його заступника та за попередньою згодою керівника курсового проєкту.

1.5.2. Якщо курсовий проєкт виконана неякісно, із серйозними недоліками, то вона повертається на повне або часткове доопрацювання, відповідно до вказівок керівника.

1.5.3. Готуючись до захисту курсового проєкту, студент має з'ясувати характер зроблених зауважень і підготувати на них відповіді.

2. ПОРЯДОК ВИКОНАННЯ КУРСОВОГО ПРОЄКТУ

2.1. Етапи виконання курсового проєкту

Після затвердження тем курсових робіт та призначення наукового керівника студенти приступають до виконання. Як правило, Курсовий проєкт складається з наступних етапів:

2.1.1. Початкове ознайомлення з правовими джерелами, що стосуються відповідних розділів монографії, підручників, наукових статей, навчальних посібників, робіт із бібліографічними довідниками та бібліотечних каталогів.

2.1.2. Підсумком цієї роботи має стати складання систематизованого списку правових джерел та бібліографії за обраними темами для курсового проєкту. Цей список повинен постійно вдосконалюватися та доповнюватися в процесі написання курсового проєкту.

2.2. Визначення цілей та завдань дослідження

2.2.1. Курсовий проєкт на цьому етапі має на меті уточнити та визначити коло питань, які необхідно розглянути в її рамках. Для цього студент повинен дослідити основні теоретичні джерела з теми курсового проєкту, проконсультуватися з викладачем і сформулювати конкретні питання, які, на його думку, повинні скласти основний зміст курсового проєкту.

2.2.2. Підсумком цього етапу повинна бути розробка плану курсового проєкту за встановленою формою та погоджена із викладачем.

2.3. Написання курсового проєкту

2.3.1. Відповідно до розробленого і погоджено з керівником плану, студент чітко і логічно висвітлює кожне питання. При цьому він, як правило: 1) наводить і розглядає різні погляди щодо спірних проблем окремими науковцями та практичними працівниками; 2) визначає свою позицію щодо спірних проблем, підтримуючи одну чи кілька з висловлених точок зору або формулюючи свою власну точку зору з наведенням відповідних аргументів; 3) аналізує відповідні положення нормативних актів чи першоджерел.

2.3.2. При використанні в курсовому проєкті нормативного матеріалу, теоретичних розробок інших авторів студенти повинні посилатися на відповідні джерела. Ці посилання забезпечують

фактичну достовірність інформації в документах, на які посилаються, і дають можливість дізнатися про документ, його зміст і обсяг. Необхідно посилатися на останнє видання публікації. До прикладу, *Бірта Г. Методологія і організація наукових досліджень : навч. посіб. Київ : Центр учб. літ., 2014. 142 с.*

Так зване «запозичення», розміщення матеріалу або положень як власної роботи студента не дозволяється. Якщо використовуються відомості, матеріали з монографій, оглядових статей, інших багатосторінкових джерел, номери сторінок повинні бути точно зазначені в списку літератури, таблицях посилань, на яке зроблене посилання в курсовому проєкті.

Посилання на джерела в тексті позначаються в списку літератури порядковим номером, розділеним двома квадратними дужками, наприклад, «...[1–6]». Для курсового проєкту рекомендованою є наступна шкала оцінки, залежно від кількісного показника рівня оригінальності твору. Рівень оригінальності роботи вважається високим – 75%. Текст вважається оригінальним і не потребує вжиття додаткових заходів щодо запобігання незаконним запозиченням. Рівень оригінальності роботи визнається задовільним, якщо коливається від 55% до 75%. Є певні ознаки академічного плагіату. Слід переконатися, що є посилання на першоджерело цитованого фрагмента. Рівень оригінальності роботи вважається низьким, який складає від 35% до 55%. Є окремі ознаки певного академічного плагіату, але матеріал може бути прийнятий на доопрацювання з подальшою обов'язковою перевіркою оригінальності доопрацьованої роботи. Роботи з рівнем оригінальності нижче 35% вважаються неприйнятними. Є явні ознаки плагіату. Цей матеріал не прийнято до розгляду.

2.3.3. Список джерел (бібліографічний апарат) у курсовому проєкті – це ключ до джерел, якими користувався автор при її написанні. Він свідчить про ступінь обізнаності студента з наявною літературою з теми роботи. Бібліографічний список – це елемент бібліографічного апарату, який містить бібліографічні описування використаних джерел і вміщується з нової сторінки під назвою «Список використаних джерел». Такий список є складовою частиною курсового проєкту, відображає самостійну творчу роботу її автора, дозволяє оцінити ступінь фундаментальності проведеного дослідження. Найбільш доцільним є спосіб розміщення

літературних джерел, коли прізвища авторів і назви (якщо автор незазначений) розміщуються за алфавітом. До цього списку включаються закони та інші нормативно-правові акти, монографії, збірники наукових праць, їх складові частини, статті, посібники, підручники, тези доповідей, дисертації, автореферати дисертацій тощо. Відомості про літературу, яка включена до списку, необхідно давати згідно з вимогами державних стандартів з обов'язковим наведенням назв праць і вихідних даних видавництва. Після зазначення кожного нормативного акту необхідно вказувати офіційне джерело, в якому він опублікований.

2.4. Врахування зауважень керівника та остаточне оформлення курсового проєкту

2.4.1. Студенти повинні враховувати конкретні зауваження наукових керівників. Залежно від характеру та змісту зауваження, студент виправляє юридичні, стилістичні та орфографічні помилки, доповнює курсовий проєкт новими термінами, уточнює або змінює свою позицію щодо спірних питань тощо. Після цього, за згодою викладача, студент може передати йому другий (повторний) варіант курсового проєкту або лише найважливішу частину (фрагмент).

2.4.2. Результатом цієї роботи має стати остаточний варіант курсового проєкту, погоджений із науковим керівником та оформлений відповідно до встановлених вимог. Подається на кафедру разом із відгуком наукового керівника та реєструється в журналі.

3.ЗАХИСТ КУРСОВОГО ПРОЄКТУ

Курсовий проєкт є складовою модуля 2. Студент повинен здати і захистити роботу за тиждень до написання модульної контрольної роботи, а саме у відведений для цього час. Виконана курсова робота, оформлена відповідно до вищенаведених вимог, підписується студентом і передається на кафедру для реєстрації, перевірки та рецензування науковим керівником. Захист курсового проєкту проводиться кожним студентом індивідуально, публічно, в аудиторії та перед комісією кафедри.

Під час захисту курсового проєкту студент повинен показати знання теми, ступінь володіння науковими методами дослідження, вміння самостійно, логічно та обґрунтовано викладати положення курсового проєкту, робити самостійні узагальнення та висновки, визначати основні тренди та стратегічні пріоритети розвитку міжнародного приватного права; здатність до самостійних наукових досліджень, навички та уміння чітко, логічно та обґрунтовано викладати положення курсового проєкту та робити висновки.

Курсовий проєкт допускається до захисту за умови її наявності у «зшитому», скріпленому вигляді, наявності відгуку наукового керівника і реєстрації у журналі курсових робіт кафедри.

Курсовий проєкт не допускається до захисту, якщо: у курсовому проєкті відсутні певні структурні частини (розділи, вступ, висновки, список використаних джерел); курсовий проєкт представляє собою плагіат чужих наукових праць, чужої курсового проєкту; у курсовому проєкті відсутні посилання у тексті на використані джерела, або джерела статистичної літератури, яку використовує студент є застарілими (понад три роки тому від дати написання курсового проєкту); у курсовому проєкті представлені таблиці та рисунки (графіки), у яких застосовано старі статистичні дані (понад три роки тому від дати написання курсового проєкту); оформлення роботи не відповідає вимогам, викладеним у методичних вказівках, зміст роботи не розкриває тему курсового проєкту.

До захисту курсового проєкту студент готує повідомлення на 10 – 15 хвилин, у якому стисло слід висвітлити: мету і завдання

курсowego проекту; головні результати дослідження, рекомендації і висновки курсowego проекту. Після підготовленого виступу студент відповідає на питання по темі курсowego проекту, які студенту задають науковий керівник, викладачі кафедри, присутні на захисті курсowego проекту. Оцінка курсowego проекту здійснюється науковим керівником та комісією згідно з наступними критеріями: відповідність змісту курсowego проекту темі; повнота, системність, комплексність висвітлення проблеми; наявність взаємозв'язку між параграфами, розділами; логічність структури курсowego проекту; наявність використання аналітичних та статистичних досліджень; самостійність здійснення узагальнень, висновків; поєднання теорії та практики; аргументованість висновків; наявність у роботі сучасних статистичних та аналітичних даних; своєчасність виконання графіку написання курсowego проекту; відповідність вимогам оформлення курсowego проекту; подання курсowego проекту до захисту у форматі презентації, виконаної в програмі Power Point; якість доповіді і відповідей на запитання наукового керівника та комісії.

Модуль №2	
Вид навчальної роботи	Мах кількість балів
Виконання курсowego проекту	60
Захист курсowego проекту	40
Виконання та захист курсowego проекту	100

Комісія оцінює захист курсowego проекту на основі системи ECTS і чотирьох-бальної системи. Береться до уваги оцінка, рекомендована науковим керівником. Оцінювання окремих видів виконаної студентом навчальної роботи здійснюється в балах

Результат захисту курсового проєкту визначається оцінками «Відмінно», «Добре», «Задовільно», «Незадовільно». Робота, в якій не розкрито тему або зміст курсового проєкту не відповідає вибраній темі чи робота виконана не за методичними рекомендаціями, до захисту не допускається.

Відмінно (90-100). Тема курсового проєкту розкрита комплексно, системно, творчо; здійснено теоретико-методологічне обґрунтування взаємозв'язків об'єкта дослідження; надано рекомендації щодо вирішення окремих проблем практичної (емпіричної) ситуації. Курсовий проєкт виконаний самостійно, були враховані всі зауваження і побажання наукового керівника під час її доопрацювання студентом напередодні захисту. Графік написання курсового проєкту було дотримано. Проведено аналіз емпіричного матеріалу, у т.ч. за допомогою статистичних та аналітичних методів, економетричних методів, методів SWOT-аналізу. Доповідь студента і відповіді на запитання при прилюдному захисті курсового проєкту були логічними, послідовними та аргументованими. Оформлення роботи виконано з урахуванням всіх вимог методичних рекомендацій з написання курсового проєкту.

Добре (75-89). Тема курсового проєкту розкрита достатньо повно; розділи логічно пов'язані; висновки та узагальнення є достовірними і аргументованими, підкріплені статистичним та емпіричним матеріалом. Натомість, курсовий проєкт містить певні недоліки, аргументи є поверховими або базуються на застарілих даних, студент мало використовує першоджерела. Відповіді на запитання членів комісії, в основному, є правильними, але мають певні неточності. Курсовий проєкт, більшою мірою, відповідає вимогам.

Задовільно (60-74). Тема курсового проєкту, в основному, розкрита. Натомість, має системні недоліки змістовного характеру. Студентом нечітко сформульована мета курсового проєкту, зроблені висновки не відповідають визначеним у вступі завданням. В аналітичній частині переважає описовість; підбірка інформаційних та аналітичних матеріалів у курсовому проєкті не завжди є обґрунтованою; пропозиції, узагальнення та рекомендації курсового проєкту містять положення, що обґрунтовані недостовірно. Відповіді на запитання членів комісії присутні, але є

частково правильними або ж неповними. Курсовий проєкт виконаний у неналежний термін без поважних причин. Є зауваження щодо оформлення роботи.

Незадовільно (35-59). Тема курсового проєкту не розкрита. Висновки не відповідають меті курсового проєкту. Розділи логічно та за змістом не пов'язані між собою, предмет дослідження відрізняється у різних розділах. Не використовуються сучасні джерела наукової та статистичної інформації. У курсовому проєкті аналіз виконаний поверхово, переважає описовість. Прослідковується плагіат. Незадовільним є оформлення курсового проєкту. Відповіді студента на запитання комісії відсутні, є неточними та/або неповними. Підсумкова модульна рейтингова оцінка, отримана студентом за результатами виконання та захисту курсового проєкту, крім відомості модульного контролю, заноситься також до навчальної картки, залікової книжки та Додатку до диплома, наприклад, так: 92/Відм./А, 87/Добре/В, 79/Добре/С, 68/Задов./D, 65/Задов./Е тощо.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Dzhuska A., Kaminska N., Makarukha Z. Modern concept of understanding the human right to life. *Wiadomości Lekarskie* TOM LXXII, 2021, № 2, P.1337–1342. (SCOPUS).
2. Kaminska N. Trends in the Development of International Legal Personality and Subjects of International Law: Theoretical Analysis. *OPCION. Universidad del Zulia* 2018. T.34 №: 87-2. P. 507-520. (SCOPUS).
3. Shaptala N., Kaminska N., Kalynovskyi B., Ivanochko I., Kulyk T. Constitutionalism as a philosophical and legal category and a socio-political phenomenon. *Journal of Legal, Ethical and Regulatory Issues* Volume 23, Issue 2, 2020. (SCOPUS).
4. Балинська О. М., Яценко В. А. *Методологія сучасного правознавства: посібник*. Львів: ЛьвДУВС, 2018. 372 с.
5. Бірта Г. *Методологія і організація наукових досліджень : навч. посіб.* Київ : Центр учб. літ., 2014. 142 с.
6. *Методологія наукових досліджень : підручник*. Харків: Право, 2019. 368 с.
7. *Методологія та організація наукових досліджень (у структурно-логічних схемах і таблицях): навч. посіб.* Суми: СНАУ, 2020. 220 с.
8. Рибікова Г.В. Деякі питання методології наукових досліджень правової експертизи нормативно-правових актів. *Наукові праці Національного авіаційного університету. Серія: Юридичний вісник «Повітряне і космічне право»*. Київ: НАУ, 2020. № 4(57). С. 47-51.
9. Семиченко В.А., Артюшина К.Г. *Формування методологічної компетентності молодих вчених. Актуальні проблеми вищої професійної освіти*. Київ, 2021. С.76-77.
10. *Філософське знання в історичному дослідженні*. К.: Вісник НА. Серія: філософія. Культурологія. Том 35. №1, 2022. С.15-20.

ДОДАТКИ

Додаток А

Зразок заяви про затвердження теми курсового проєкту

Завідувачу кафедри міжнародного права
та порівняльного правознавства
студента курсу _____ групи
Факультету міжнародних відносин
_____ (ПІП)

ЗАЯВА

Прошу Вас затвердити тему мого курсового проєкту
« _____ » (назва теми) і призначити науковим керівником
_____. (П.І.П.)
« _____ » 20__ р. _____ (підпис студента)

Додаток Б

Приклад оформлення титульної сторінки курсового проєкту

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний авіаційний університет
Факультет міжнародних відносин
Кафедра міжнародного права та порівняльного правознавства

КУРСОВИЙ ПРОЄКТ

з дисципліни
«МЕТОДОЛОГІЯ МІЖНАРОДНО-ПРАВОВИХ
ДОСЛІДЖЕНЬ»
на тему: ««Принципи правотворчості»»

Виконав(ла): студент(ка) _____ групи

Науковий керівник: доцент кафедри
міжнародного права та
порівняльного правознавства
Патюк С.О.

Київ 2023

Додаток В

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1 ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПРАВОТВОРЧОСТІ.....	5
1.1 Розуміння поняття правотворчості.....	5
1.2 Характеристика правотворчості	8
1.3 Сутність правотворчості в Україні.....	10
РОЗДІЛ 2 ХАРАКТЕРИСТИКА ПРИНЦИПІВ ПРАВОТВОРЧОСТІ.....	14
2.1 Поняття принципів правотворчості.....	14
2.2 Основні підходи до класифікації принципів правотворчості.....	16
РОЗДІЛ 3 ВИДИ ПРИНЦИПІВ ПРАВОТВОРЧОСТІ.....	22
3.1 Характеристика загальних принципів правотворчості.....	22
3.2 Характеристика спеціальних принципів правотворчості.....	23
ВИСНОВКИ.....	25
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	56

Приклад орієнтовної тематики курсових проєктів з дисципліни «Методологія міжнародно-правових досліджень»

1. Методологія досліджень трансформації ринку авіаційних перевезень.
2. Методи пізнання міжнародного повітряного права
3. Уніформізм міжнародного приватного повітряного права
4. Застосування методу класифікації при дослідженні правового регулювання відносин у сфері цивільної авіації з позиції науки адміністративного права.
5. Основи наукової діяльності: методологія, організація, оформлення результатів
6. Технологія наукових досліджень міжнародних правовідносин.
7. Системний підхід і моделювання в наукових дослідженнях.
8. Роль методу в природі, суспільстві, науці і правознавстві.
9. Поняття та структура науки.
10. Основні риси і закономірності розвитку науки міжнародного права.
11. Методології юридичної науки та її сучасні проблеми.
12. Сучасні наукові підходи до розуміння міжнародного права.
13. Наукова проблема в міжнародному праві.
14. Раціоналізм та позитивізм, як світоглядні основи праворозуміння.
15. Загальнонаукові методи пізнання права і соціально-правових явищ.
16. Спеціально-наукові методи пізнання права і соціально-правових явищ.
17. Принципи правотворчості
18. Функція пошуку справедливості у методології правозастосування.

19. Роль світоглядних ідей у праворозумінні
20. Догматичний метод міжнародно-правових досліджень.
21. Позитивізм як методологія міжнародно-правових досліджень.
22. Пізнання соціальності міжнародного права.
23. Трансформація системи міжнародного права в умовах глобалізації
24. Застосування законів формальної і діалектичної логіки в міжнародних наукових дослідженнях

ВСТУП

Актуальність теми. Ефективність правотворчої діяльності залежить від урахування її принципів, дотримання яких допомагає уникати помилок і створення неефективних правових норм, та, крім цього, сприяє підвищенню правової культури фізичних і юридичних осіб тощо.

Крім цього, необхідність переходу на якісно новий рівень правотворчої діяльності вимагає приведення системи права та законодавства в найбільш сприятливий стан шляхом активізації та вдосконалення законотворчої діяльності. Важливу роль у цьому може зіграти підвищення рівня професіоналізму здійснення правотворчої діяльності, шляхом залучення компетентних фахівців у різних галузях знань. Оскільки закони втілюються в суспільне життя людьми, то не можна допускати прийняття поспішних, необґрунтованих правових рішень, бо будь-яка помилка законодавця може призвести до порушення інтересів громадян і невинуватих матеріальних витрат. У зв'язку з цим, доцільним є розвинути професійну підготовку майбутніх юристів у цьому напрямі.

Метою даної роботи є аналіз значення правотворчості, розглянути її характеристику, проаналізувати її сутність, дослідити і вивчити класифікацію принципів правотворчості.

Завдання курсового проєкту:

- дослідити сутність розуміння правотворчості;
- надати характеристику правотворчості;
- охарактеризувати поняття і розуміння принципів правотворчості;
- окремо охарактеризувати підходи до класифікації принципів правотворчості;
- визначити і проаналізувати загальні та спеціальні принципи правотворчості.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, які регулюють принципи правотворчості.

Предметом курсового проєкту є характеристика сутності правотворчості та її принципів..

При написанні курсового проєкту використано загальнонаукові **методи дослідження**: аналіз, узагальнення тощо. Також в роботі було використано спеціально-юридичні методи – формально-правовий (при вивченні нормативних актів), формально-догматичний (при вивченні висновків науковців, щодо даної теми) та формально-юридичний (при тлумаченні відповідних норм у досліджуваній сфері).

Структура роботи. Курсовий проєкт складається з трьох розділів, шести підрозділів, вступу, висновків, списку використаної літератури (містить 36 найменувань). Обсяг курсового проєкту становить 34 сторінки.

ЗМІСТ

ВСТУП	3
1. ПОНЯТТЯ І ПРИЗНАЧЕННЯ КУРСОВОГО ПРОЄКТУ	8
1.1. Поняття і мета курсового проєкту	8
1.2. Загальні вимоги для написання курсового проєкту	8
1.3. Обрання та затвердження теми курсового проєкту	9
1.4. Організаційні вимоги щодо курсового проєкту	9
1.5. Термін подачі курсових проєктів	12
2. ПОРЯДОК ВИКОНАННЯ КУРСОВОГО ПРОЄКТУ	13
2.1. Етапи виконання курсового проєкту	13
2.2. Визначення цілей та завдань дослідження	13
2.3. Написання курсового проєкту	13
2.4. Врахування зауважень керівника та остаточне оформлення курсового проєкту	15
ЗАХИСТ КУРСОВОГО ПРОЄКТУ	16
СПИСОК ДЖЕРЕЛ	20
ДОДАТКИ	21

Навчальне видання

Методологія міжнародно-правових досліджень
Методичні рекомендації
до виконання курсового проєкту для здобувачів вищої освіти ОС
«Магістр» спеціальності 293 «Міжнародне право»

Укладачі: ПАТЮК Світлана Олександрівна